

158 TRACTATUS SEPTIMUS.

num commune totius universi, & partium ejus, unde qualibet creatura suo modo naturaliter plus amat Deum quam seipsum: insensibilia quidem naturaliter, bruta virio animantia sensitivè, creatura vero rationalis per intellectualem amorem, que dilectio dicitur.

Addi possunt aliae due rationes: Prima est, quia cùm in statu naturæ puræ, natura hominis per peccatum corrupta non esset, sed in suis puris naturalibus constituta, homo non sequeretur bonum privatum rationi contrarium, sed posset in omni bonum sibi connaturale, cum concursu generali, ferri: unde cùm Deus sit bonum homini maximè connaturale, posset in illo statu, cum solo concursu generali, ferri in Deum dilectione naturali ipsiusque ut Authorum & finem naturalem diligere; præsertim cùm in illo statu, nulla esset culpa detorquens creaturam rationalem ad bonum privatum, tanquam ad ultimum finem.

. Secunda est, quia homo in statu naturæ puræ ad Deum diligendum teneretur, unde cùm nemo teneatur ad impossibile, talis dilectio ei possibilis esset: Sed non per gratiam, quia talis status eam excluderet: Ergo per concursum Dei generalem; cùm enim talis dilectio esset homini maximè connaturalis, non est cùm ad illam specialis Dei concursus, seu auxilium intra ordinem naturæ speciale requiratur: benè tamen ad diuturnam in ea perseverantiam; cùm enim illa speciale quandam includat difficultatem, nempe victorianum plurium tentationum, quæ homini in illo statu occurrerent, & observantium omnium mandatorum naturalium per longum tempus speciale ordinis naturalis auxilium exposceret. Ex quo probata manet secunda conclusionis pars, nempe quod homo in statu naturæ puræ constitutus, non potuisse sine speciali auxilio ordinis naturalis, in dilectione Dei naturali perseverare.

§. II.

Solvuntur objectiones.

7. Objicies primò, contra primam conclusionem: D. Thomas 1. p. quæstio. 60. articul. 6. ad 5. agnoscit in Daemonibus dilectionem naturalem Dei super omnia, & in 2. dist. 33. quæstio. 2. art. 2. ad 5. illam pariter admittit in animabus puerorum in limbo existentium: Ergo talis dilectio cum peccato sive actuali sive originali potest componi, subindeque proprijs naturæ viribus elici.

Respondeo duplum posse dari amorem Dei naturalem, unum à voluntate ut natura est procedentem, quo Deus ut essendi principium, & bonum universale totius naturæ diligitur: alterum qui est à voluntate, ut potentia libera & electiva, quo Deus amore electivo & libero, ut amicus & universalis legislator amat. Primus est amor concupiscentia, cum enim Daemones necessitentur ad diligendum seipsum, & nequeant proprium esse diligere, nisi diligent esse Dei per quod proprium sustentatur & conservatur, necessitentur ad diligendum Deum amore concupiscentia. Alter vero est amor benevolentia, quo Deus propter seipsum, & inquantum ut author naturæ

est in se summè amabilis, super omnia diligitur. Quando ergo S. Thomas locis citatis, in Daemonibus, & animabus puerorum in limbo existentium, admittit naturalem Dei dilectionem super omnia, loquitur de prima dilectione, quam fatemur cum peccato posse componi, & solis naturæ viribus elicione, verò de secunda, de qua solū agimus in praesenti.

8. Objicies secundò: Potest aliquis ex solis naturæ viribus mori pro patria, vel pro parentibus: Ergo à fortiori pro Deo ut authore naturæ, subindeque illum ex solis naturæ viribus super omnia efficaciter diligere; nam teste Scriptura Joan. 15. Majorum hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam quis ponat pro amicis suis.

Respondeo primo, negando Antecedens, cùm enim talis actus sit heroicus, arduus, ac difficilis, homo in statu naturæ lapsæ non potest solis naturæ & liberi arbitrij viribus illum elicere, sed ad illum elicendum indiget gratia, vel saltem aliquo speciali auxilio ordinis naturalis, nisi forte talis actus fiat ex motu vanæ gloria, ut sèpè contingit.

Respondeo secundò, dato Antecedenti, negando consequentiam & paritatem, ob duplum rationis discrimen. Prima est, quia Deus est magis separatus à bonis sensibilibus, quæ magis & efficacius nos movent. Secunda, quia dilectio honorum creatorum non postular quod relinquuntur omnia peccata mortalia, sicut dilectio efficax Dei, quæ nullum peccatum mortale, sive actuali, sive habituale, sive originale, comparatur.

9. Objicies tertio: Intellectus potest naturaliter cognoscere Deum ut authorem naturæ esse super omnia diligendum: Ergo & voluntas, quæ est appetitus rationalis, ductum seu dictamen rationis sequens, potest solis naturæ viribus ipsum supra quolibet aliud diligere.

Respondeo, concessio Antecedenti, negando Consequentiam, nam licet intellectus possit speculando ad talen notitiam devenire ex principijs naturalibus, non potest tamen in statu corruptio- nis habere judicium practicum & prudentiale, quo judicet Deum, esse hic & nunc super omnia diligendum, nisi speciali auxilio adjuvetur; quia homo per peccatum originale magis est vulneratus in intellectu practico, quam in speculativo, & magis impotens ad prosecutionem boni, quam ad cognitionem veri, juxta illud Poëtæ: *Vide meliora, proboque, deteriora sequor.*

10. Objicies quartò contra secundam conclusionem: Si homo in statu naturæ lapsæ indigeret auxilio supernaturali ad diligendum Deum ut authorem naturæ, talis dilectio non esset naturalis, sed supernaturalis: At hoc dici nequit, cùm enim illa objectum naturale respiciat, non potest non esse entitativè naturalis: Ergo nec illud, Sequela Majoris manifesta videtur, ille enim actus ad quem requiritur auxilium supernaturale, supernaturalis est.

Respondeo negando sequelam Majoris, & ad illius probationem dico, actum ad quem auxilium supernaturale requiritur per se, & per modum principij eliciti illius, esse supernaturalem, secus verò, si tale auxilium exigatur tantum per accidens, & tanquam removens prohibens, ut contingit in proposito; auxilium enim supernaturale per se non requiritur ad dilectionem efficacem Dei ut authoris naturæ, sed tantum

per accidens, ratione elevationis naturæ humanae ad ordinem supernaturalem, & conjunctionis finis naturalis cum supernaturali, & ad tollendum obicem peccati, & aversionis à Deo ut ultimo fine, ut in secunda conclusione declaravimus.

11. Objicies quintò: Due rationes quibus supra in prima conclusione ostendimus, hominem in statu naturæ lapsæ, non posse viribus liberi arbitrij, & cum solo concursu generali, Deum ut authorem naturæ dilectione efficaci super omnia diligere, militant etiam pro homine in puris naturalibus constituto, & probant quod ille, etiam in eo statu, ad talen dilectionem, seculo speciali Dei auxilio, impotens esset: Ergo id pariter debemus de illo asserere, si consequenter loqui velimus. Consequentia patet. Antecedens probatur. Ideo enim voluntas hominis lapsi, non posset cum concursu generali Deum ut naturæ Authorem diligere, quia esset veluti recurreva, & ad bonum privatum inclinata, juxta illud Poëtæ: *O cura in terram anima, & caelum innans.* Item ad talen dilectionem homo in statu naturæ lapsæ esset impotens, quia illa est actus præstantissimus & perfectissimus, cùm virtualiter totius legis naturæ impletionem includat: Atqui haec duas rationes æquali robore militant pro homine in puris naturalibus constituto, cùm in eo statu voluntas hominis esset pariter veluti recurreva, & ad bonum privatum inclinata; & cùm dilectio Dei ut Authoris naturæ, esset perfectissima ac præstantissima illius status operatio: Ergo &c.

Respondeo negando Antecedens, & ad primam illius probationem, nego quod homo in statu naturæ puræ habuisset voluntatem ita recurrevam, & ad bonum privatum inclinatam, sicut habet in statu naturæ lapsæ, quia non esset tunc vulnerata & corrupta per peccatum originale, per quod à Deo avertitur, & ad bonum privatum ut ad finem ultimum, ratione fomitis, qui est materiale illius, habitualiter manet inclinata. Unde quavis actus dilectionis Dei ut Authoris naturæ, præstantissima esset illius status operatio, cùm tamen natura tunc esset fana, & connaturaliter in talen actum inclinata, ad illum elicendum non indigeret speciali auxilio ordinis naturalis, sed concursus Dei generalis illi sufficeret. Ex quo patet responsio ad secundam probationem Antecedentis.

12. Dices, cùm homo sit compositus ex corpore & anima, & ex appetitu rationali & sensitivo, naturale illi est appetere bonum privatum & sensibile, præter & contra ordinem rationis: Ergo rebellio concupiscentia, seu prava inclinatio in bonum privatum & sensibile, ipsi in statu naturæ puræ conveniret.

Respondeo quod licet homo componatur ex corpore & anima, & ex appetitu rationali & sensitivo, quia tamen de ratione superioris est inferiori dominari, & inferioris superiori obediens, naturale esset homini, in statu naturæ puræ condito, habere animam superiorem appetitum sensitivo, quæ naturali virtute, licet cum aliqua difficultate, inferiorem posset moderari, hoc enim est de ratione superioris. Unde D. Thomas quæst. 4. de malo art. 2. ad 2. sic ait: *sicut vis concupiscentia, naturalis est homini secundum naturam institutam* (id est non deordinatam & corruptam per peccatum originale) *ita & quod subdatur ra-*

tioni est ei naturale, secundum id quod Philosophus dicit in tertio de Anima, quod appetitus sensitivus sequitur appetitum rationis, sicut sphaera movetur a sphera. Ex quo infert in eodem articulo in solutione ad 1. quod concupiscentia per quam prona est vis concupiscentia, ut feratur in delectabile sensus præter ordinem rationis, est contra naturam hominis, in quantum est homo, & ita pertinet ad peccatum originale.

CAPUT IV.

De necessitate gratiae ad observantiam totius legis naturæ.

1. C Onstat ex dictis cap. 2. posse hominem in natura lapsa, aliqua legis naturalis precepta, sine speciali gratia adimplere; cùm enim ibi ostensum sit, hominem in tali statu, cum solo generali concursu, posse aliquando efficere bonum aliquod morale, undeque honestum; hinc manifestè colligitur, ipsum quoque posse preceptum de tali opere, v.g. de eleemosyna danda pauperi extremitè indigenti, ex solis naturæ viribus adimplere.

Certum etiam & exploratum est apud omnes, hominem in omni statu indigeret gratia, ad implenda precepta naturalia, quantum ad modum, ut scilicet ex charitate, & meritorie, ac fructuose ad vitam æternam, ea adimpleat: cùm enim modus ille sit supernaturalis, & actus virtutum naturalium elevet ad ordinem & finem supernaturalem, manifestum est illum sine gratia & charitate, quæ est forma aliarum virtutum, illisque confert vim præcipuum merendi æternam felicitatem, non posse ponit in actibus nostris. Solùm ergo difficultas est, & controversia inter Theologos, an homo possit in statu naturæ lapsæ, ex solis viribus liberi arbitrij, totam legem naturæ, seu totam preceptorum naturalium collectionem, quod ad substantiam observare, vel ad id indiget gratia, & quâ?

§. I.

Triplici conclusione difficultas resolvitur.

2. Dico primò, homo in statu naturæ lapsæ non potest totam legem naturæ quoad substantiam observare, sine speciali gratia.

Hæc conclusio manifestè colligitur ex dictis capite precedenti, in primis enim tota lex naturæ includit omnia mandata naturalia, à primo usque ad ultimum: Sed homo lapsus non potest sine auxilio gratiae observare primum omnium mandatorum, ministrum preceptum dilectionis Dei ut authoris naturæ, ut ibidem conclus. i. ostendimus: Ergo nec totam legem naturæ adimplere. Deinde ut ibidem dicebamus, licet natura infirma possit aliquid opus efficere, non tamen præstantissimam operationem quam natura fana & integræ potest elicere: At opus perfectissimum quod homo in statu integratis & sanitatis ex viribus naturæ exercere poterat, erat totius legis naturæ observantia, quantum ad substantiam ad salutem, quantum ad modum conducentiam, & corruptam per peccatum originale) ita & quod subdatur ra-

O 2 ille,

ille, ut supra dicebamus, supernaturalis sit: Ergo homo lapsus non potest ex viribus proprijs adimplere totam legem naturæ, quantum ad substantiam.

3. Dico secundò: Ad totius legis naturæ observantiam necessaria est in homine lapso gratia justificans; seu habitualis.

Probatur primò: Impossibile est esse bene ordinatum circa media, quæ sunt præcepta, & non circa finem, scilicet Deum, quia media propter finem eliguntur, & intuitu ejus: At sine gratia sanctificante & charitate, nullus est bene ordinatus in Deum ultimum finem: Ergo sine illa nullus potest in statu naturæ lapsæ omnia mandata naturæ observare.

Probatur secundò: Sub lege naturæ comprehenditur præceptum diligendi Deum naturæ authorem super omnia: At hoc impleri nequit sine gratia habituali, ut capite precedenti ostensum est: Ergo nec tota lex naturalis.

4. Dico tertìo: In homine lapso ad totius legis naturæ observantiam, præter gratiam habituali, necessariò requiritur specialis gratia auxilians, quæ quidem per se, & attentâ rei naturæ, debet solum esse specialis intra ordinem naturæ, sed supposita hominis ad ordinem supernaturalem elevatione, per accidens debet esse entitativæ supernaturalis.

Probatur prima pars: Importunitas moralis ad totius legis naturæ observantiam, in homine lapso, & in peccato mortali existente, non solum provenit ex defectu subjectionis mentis ad Deum ut ultimum finem, sed etiam ex rebellione & pugna appetitus inferioris contra rationem: At licet gratia habitualis mentem Deo ut ultimo fini subjicit, rebellionem tamen appetitus inferioris contra superiorem non tollit, sed eam ad agonem, & meritum, in nobis relinquit, ut docet Tridentinum fess. de decreto de peccato originali, & experientia satis ostendit: Ergo in homine lapso ad totius legis naturæ observantiam, præter gratiam habituali, seu justificantem, gratia actualis, sive auxilians, necessariò requiritur.

5. Quod verò talis gratia, per se, & attentâ rei naturæ, non debeat esse supernaturalis entitativæ, sed sufficiat quod sit specialis intra ordinem naturæ, constat; nam totius legis naturæ observantia ex aliquo motivo honesto naturali, est entitativæ naturalis: Ergo per se exposcere nequit pro principio proxime elicente, gratiam auxiliantem entitativæ supernaturalem.

Demum quod supposita naturæ humanae ad ordinem supernaturalem elevatione, per accidens illam exigat, patet ex dictis cap. precedenti conclus. 2. agendo de dilectione Dei naturali, idem enim cum proportione dicendum est de observantia totius legis naturæ.

§. II.

Solvuntur objectiones.

6. Objicies primò contra primam conclusionem illud Deuteron. 30. *Mandatum hoc quod ego præcipio tibi hodie, non est supra te, neque procul possum, nec in celo sisum.* Quibus verbis Moysè insinuare videtur, observantiam legis quam nomine Dei intimabat populo Hebreo, non esse supra naturales illius vires.

Sed facile respondetur, Moysè illis verbis solum significare voluisse, observantiam talis

legis esse in potestate hominis, non ut operantis ex solis viribus naturæ, sed ut moti & adjutati divina gratiâ, quæ cor interius pulsat, cùm lex exteriorius auribus insonat. Unde D. Thomas h̄c art. 6. ad 2. *Nihil homo potest facere nisi a Deo moveratur.* & ideo cùm dicitur homo facere quod in se est, dicitur hoc esse in potestate hominis, secundum quod est motus à Deo.

7. Objicies secundò illud Apostoli ad Roman. 2. *Gentes quo legem non habent, naturaliter quo legis sufficiunt, quo insinuari videtur, Gentiles ex solis naturæ viribus, legem naturalem observare.* Unde Tertullianus de corona militis cap. 6. *Apostolus ad Romanos dicens natura facere nationes ea quo legis sunt, & legem naturalem suggestit, & naturam legalem.*

Respondeo verba illa Apostoli posse intelligi de gentibus ad fidem conversis, & per naturam gratiâ reformatam operantibus, ut interpretantur D. Augustinus lib. 4. contra Julian. cap. 3. & D. Thomas in commentarijs ad hunc locum lœt. 3. Quod si intelligantur de gentibus nondum ad fidem conversis, & per solas naturæ vires operantibus, ut Origenes, Chrysostomus, Hieronymus, Ambrosius, ipseque Augustinus de Spiritu & littera cap. 28. ea accipiunt, dicendum est, Apostolum verbis illis solū velle, gentes nondum ad fidem conversas, naturaliter, id est solo lumine viribusque naturæ, in aliquibus benè operari, & aliqua legis naturalis præcepta observare; licet totam præceptorum naturalium collectionem, totamque naturæ legem adimplere non possint, sine auxilio gratiæ.

8. Dices, Chrysostomus homil. 5. in Epist. ad Roman. laudatam Apostoli sententiam expont de Gentibus, qua Christi adventum & gratiæ Evangelicæ tempus antecesserunt, ac de observatione totius legis naturalis: ait enim eas naturæ legimorem gerentes, ea omnia quæ ad pietatem conferrent, observasse.

Respondeo Chrysostomum locum illum Apostoli non expondere de Gentibus adhuc in infidilitate detentis, sed de ijs quæ extra populum Iudaicum, fide iniis Dei, nec non fide mediatoris, saltem implicita, imbutæ fuerunt; ex qua divinæ gratiæ adminiculo, impleverunt naturæ legem: En S. Chrysostomi verba: *Gentiles hic appellat, non eos qui idololatriæ essent, sed eos qui Deum colerent, qui natura legi obsecuti, exceptis Iudaicis ceremonijs, ea omnia quæ ad pietatem conferrent observarent: qualis erat Melchisedech cum suis omnibus, qualis erat Iob, quales erant Ninivites, qualis erat Cornelius.* Certe autem est Melchisedech & Job non caruisse fide mediatoris, & Ninivitas sine implicita illius fide, nec veram agere pœnitentiam, nec misericordiam à Deo impetrare potuisse. Cornelius etiam fidem implicitam habuit, sine qua ejus orationes & eleemosynæ, Deo nusquam acceptæ fuissent, ut docet D. Thomas 2.2, quæst. 10. artic. 4. ad 3. & tertia parte quæst. 69. artic. 4. ad 2. Unde Augustinus lib. de prædestin. Sanctorum cap. 7. ait quod Cornelius, sine aliqua fide non donabat, & orabat. Nam quomodo invocabat, in quem non crediderat?

9. Objicies tertìo: Præcepta legis naturæ collectivæ sumpta, cum sint naturalia, non excedunt vires naturæ: Ergo ad illa implenda gratia necessaria non est.

Respondeo distinguendo Antecedens; non excedunt

cedunt vires naturæ, sana & integræ, concedo Antecedens: infirmæ & corruptæ, nego Antecedens, & consequentiam. Solatio patet ex supra dictis, ut enim supra dicebamus, licet natura infirma & vulnerata, possit aliqua opera moraliter bona efficere, non tamen præstantissimas operations quas natura sana & integra potest elicer, quales sunt totius legis naturæ impliorum, & dilectio Dei ut authoris naturæ, quæ de se infert omnium aliorum præceptorum observantiam, & eam habet adjunctam, quandiu illa durat.

10. Objicies quartò: Homo in statu naturæ lapsa potest singula præcepta legis naturæ sine speciali gratia observare: At qui potest singula præcepta adimplere, potest etiam & totam collectionem: Ergo homo in statu naturæ lapsæ totam præceptorum naturalium collectionem sine speciali gratia observare potest.

Respondeo primò negando Majorem, nam homo lapsus non potest sine gratia observare: primum & maximum mandatorum legis naturæ, nimurum præceptum dilectionis Dei ut authoris naturæ.

Respondeo secundò, data Majori, negando Minorem, cuius falsitas constat ex dictis supra cap. 1. agendo de cognitione veritatum naturalium, & apertius patet infra cùm de venialibus agemus.

11. Objicies quintò contra secundam conclusionem: Ad totius legis naturæ observantiam requiritur gratia sanans infirmitatem naturæ humanae per peccatum originale sauciatae, ut docet D. Thomas h̄c art. 4. Sed gratia habitualis, cùm non ordinetur ad operandum, sed ad effundendum, nec moveat potentias animæ adiuvios actus elicendos, sed dumtaxat animam sanctificet, & a macula peccati mundet, non est gratia sanans, & ad operandum adjuvans, sed justificans, vel sanctificans: Ergo ad totius legis naturæ observantiam non requiritur, sed ad illam sufficit gratia actualis, sive auxilians.

Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, nam per peccatum originale duplē infirmitatem contraximus; alteram in parte superiori, per aversionem mentis à Deo; alteram in parte inferiori, quæ a superiori manifestaverat, & ratione utriusque debiles ad benè operandum remansimus; nam cùm vires voluntatis ad benè operandum erga media, ex fine seu adhäsione ad illum sumantur, fit consequens quod parte superiori à Deo per peccatum averfa, languescant voluntatis vires ad benè operandum, ac proinde quod ut fortis redditur, debeat tolli averfa peccati, quæ cùm auferri sine gratia habituali non possit, sine illa perfectè sanari nequit; unde non solum gratia justificans, vel sanctificans, sed etiam sanans, merito appellari potest; licet enim non requiratur ut auxilians ad operandum, directè, requiritur tamen ut removens peccatum, prohibens dilectionem, per quam voluntas firma redditur ad operandum.

12. Objicies sextò: Homo in statu naturæ puræ & quæ esset ad totius legis naturæ observantiam debilis, ac in statu peccati originalis. At in statu naturæ puræ non indigeret gratia habitualis ad implendam totam legem naturæ, sed ad hoc illi sufficeret auxilium intra ordinem naturæ speciale. Ergo nec in statu peccati originalis, ad implementam totam legem naturæ, gratia habitualis necessaria erit.

Respondeo negando Majorem, licet enim sen-

tentia illa quæ docet æquales esse vires in homine lapsø, ac fuissent in homine puro, seu in puris naturalibus constituto, alias nobis placuerit; & probabilior nobis visa fuerit; eamque tum in nostro Clypeo, tum in prioribus editionibus nostri Manualis docerimus; re tamen maturius discussa eam minus probabilem censemus propter authortates & rationes in tract. de homine capite ultimo in hac editione expositas.

13. Objicies ultimò contra tertiam conclusionem: Totius legis naturalis observantia est opus entitativæ naturæ: Ergo auxilia entitativæ supernaturalia exigere nequit.

Respondeo, concedo Antecedenti, distinguendo Consequens, auxilia entitativæ supernaturalia exigere nequit, per se, & attentâ rei naturæ, concedo. Per accidentem, & supposita hominis ad ordinem supernaturalem elevatione nego.

C A P U T V.

De necessitate gratia ad victoriam tentationum.

1. Ex principiis supra statutis, contra Vasquentem & Contesonum, manifestè colligitur, ad victoriam levis temptationis, ex motivo honesto naturali, speciale Dei gratiam in homine lapsø non requiri. Nam talis victoria est opus facile, non excedens nec physicæ nec moraliter vires hominis etiam infirmi: Ergo ad illam homo in statu naturæ lapsæ speciali gratia non indiget. Consequentia patet ex supra dictis. Antecedens vero certum videtur, non enim fundamentum aliquod potest assignari, ut adeò vires hominis lapsi extenuemus, ut proportionem physicam & moralem non habeat ad victoriam levis temptationis; præterim cùm habeat potentiam sufficientem & proportionatam ad aliqua opera honesta & moraliter bona, v.g. ad dandam eleemosinam pauperi extremè indigentem, subindeque ad implendum præceptum naturale ad illam obligans, & ad resistendum temptationi quæ ab illius impletione retrahere posset, ut constat ex dictis cap. 2. contra eosdem Authores. Unde inter propositiones Baij à Pio V. & Gregorio XIII. damnatas, hac numeratur: Non solum fides sunt ac latrones, qui Christianiam veritatis & vite negant, sed etiam qui dicunt temptationi ulli, sine gratia ejus adjutorio, hominem posse refire.

Constat etiam ferè apud omnes, ad vincendam gravem temptationem ex pravo aliquo motivo, v.g. temptationem luxuriae ex motivo avaritiae, vel inanis gloriæ, gratiam non requiri; quia actus ille ex circumstantia finis est malus, gratia autem non desideratur nisi ad actum undeque honestum. Solù ergo difficultas est, an ad victoriam gravis temptationis, ex motivo honesto, necessarium sit speciale gratia auxilium. Dicitur autem tentatio gravem temptationem ex pravo aliquo motivo, v.g. temptationem luxuriae ex motivo avaritiae, vel inanis gloriæ, gratiam non requiri; quia actus ille ex circumstantia finis est malus, gratia autem non desideratur nisi ad actum undeque honestum. Solù ergo difficultas est, an ad victoriam gravis temptationis, ex motivo honesto, necessarium sit speciale gratia auxilium.

2. Dico brevitatem, non potest homo lapsus gravem temptationem ex motivo aliquo honesto superare, absque speciali Dei auxilio.

Probatur primò ex Scriptura, Apostolus enim 1. ad Corinth. 10. ait: Non patietur vos tentari